

Taimikonhoidon omavalvontaohje

Omavalvonnalla laatua ja tehoa metsänhoitotöihin

1. Johdanto

TAIMIKONHOIDON MERKITYS

Taimikonhoidolla säädellään kasvatettavan puuston puulajisuhteita ja tiheyttä. Taimikonhoidon tavoitteena on, että kasvatettavan puuston kasvu ei pääse taantumaan lehtipuiden varjostuksen tai puuston liiallisen tiheyden vuoksi.

Jos taimikon annetaan kasvaa hoitamattomana:

- puut jäävät ohuiksi ja laadultaan vaatimattomiksi
- vähäarvoisen lehtipuuston osuus voi kasvaa suureksi
- vaikuttaa puuston koko kiertoaikaan
- merkittävästi pienemmät ja myöhemmin saatavat kantorahatulot

Taimikonhoidossa poistetaan ensisijaisesti:

- vahingoittuneet ja huonolaatuiset puut
- liian tiheässä kasvavat puut

2. Taimikonhoidon toteutus

VARHAISPERKAUS

Taimikon perustaminen on sijoitus, joka on syytä pitää tuottavana. Lehtipuut kasvavat nuorena havupuita nopeammin. Niiden varjossa arvokkaiden havupuiden kasvu taantuu ja latvusten piiskautuessa taimia vioittuu ja kuolee. Oikea aikainen taimikon varhaisperkaus onkin erittäin tärkeä osa uudistamisketjua.

Varhaisperkaukselle alkaa olla tarvetta yleensä 4 - 6 vuoden päästä viljelystä, kun taimikko on kasvanut noin metrin mittaiseksi. Lehtipuusto vesoo vähiten, kun työ tehdään keskikesällä. Tärkeintä on kuitenkin se, että varhaisperkaus tulee tehtyä.

Mäntyvaltainen taimikko

- kylvömänniköissä varhaisperkaus on yleensä tarpeen jo alle metrin valtapituudessa
- istutustaimikossa varhaisperkaus on yleensä tarpeen 1 - 2 metrisessä männyn taimikossa
- jos vesottuminen on lievää, hoitoa voidaan viivästyttää 2 - 3 metrin pituusvaiheeseen asti (perkaus tällöin kuitenkin työläämpää)
- tiheimpiä mäntytaimituppaita voidaan myös harventaa ja poistaa susipuita

Kuusivaltainen taimikko

- varhaisperkaus on yleensä tarpeen jo noin metrin pituusvaiheessa, varsinkin rehevimmillä kasvupaikoilla
- voidaan harkita reikäperkausta, jossa lehtipuusto poistetaan noin metrin säteellä kuusentaimen ympäriltä
- vesasyntyinen lehtipuusto on syytä poistaa kokonaan

Koivuvaltainen taimikko

- etukasvuinen, vesasyntyinen lehtipuusto poistetaan

MYÖHEMPI TAIMIKONHOITO

Mäntyvaltainen taimikko

- pyritään harventamaan 3 - 6 metrin valtapituudessa
- harvennetaan tiheyteen 2000 - 2500 puuta hehtaarilla
- mitä varhaisemmin taimikko hoidetaan, sitä suuremmaksi tiheys jätetään
- turvemailla taimikonhoitotiheys voi olla em. tiheyksiä hieman alhaisempi

Kuusivaltainen taimikko

- pyritään harventamaan 3 - 5 metrin valtapituudessa
- harvennetaan tiheyteen 1800 - 2200 puuta hehtaarilla (mutta ei istutustiheyttä harvemmaksi)
- taimikonhoitoa aikaistetaan jos taimikko on selvästi ylitieheä
- verhopuut poistetaan hallanaroilla kasvupaikoilla taimikon ollessa 4 - 5 -metrin

Koivuvaltainen taimikko

Rauduskoivikot

- harvennetaan yleensä 4 - 7 metrin valtapituudessa
- harvennetaan tiheyteen 1600 - 1800 puuta hehtaarilla

Hieskoivikot

- harvennetaan yleensä 5 - 8 metrin valtapituudessa
- harvennetaan tiheyteen 2000 - 2500 puuta hehtaarilla

3. Kohteen tunnistetietojen kokoaminen

Omaavontalomakkeelle kootaan ennen taimikonhoitotyötä seuraavat hoidettavaa alaa koskevat tiedot:

Tunnistetieto	Selite
1. Maanomistaja	Maanomistajan nimi
2. Kunta	Kunnan nimi
3. Kylä	Kylän nimi
4. Tila ja rek.nro.	Tilan nimi ja kiinteistön rekisterinumero
5. Hankenumero	Mhy:n rekisterissä käytetty hankenumero
6. Kuvion nro	Istutuskuvioiden numero
7. Kuvion pinta-ala	Istutusalan pinta-ala
8. Tavoitepuulaji	Istutettava puulaji (voi olla enemmän kuin yksi)
9. Taimikon tavoitetiheys	Tavoiteltava istutustiheys (merkitse erikseen eri puulajeille)

4. Työn laadun mittaus

KOEALOJEN SIJOITTAMINEN

Omavalvontamittaukset perustuvat säännöllisiin mittauksiin taimikonhoidon yhteydessä. Mittaukset tehdään joko määrätunnein esim. matkapuhelimen hälytystoimintoa hyödyntäen tai tietyn sahatun tankkimäärän jälkeen. Koealojen mittausväli saadaan jakamalla kohteen arvioitu toteutusaika tavoitteena olevien koealojen määrällä, eli

$$\text{koealojen mittausväli (h)} = \frac{\text{arvioitu työaika (h)}}{\text{koealojen lkm}}$$

Mitattavien koealojen määrä kohteella määräytyy seuraavasti (koealoja, kpl/työmaa):

Kuvion pinta-ala, ha	Mitattavia koealoja, kpl
0.5 – 1.9	5
2 – 3,9	6
4 – 5,9	7
6 – 7,9	8
8 – 9,9	9
10 +	10

Hälytyksen tapahtuessa asetetun määräajan kohdalla merkitään koealan keskipiste kuitunauhalla. Tämän jälkeen mitatajalla on kaksi mahdollisuutta:

- 1) Sahataan tankillinen loppuun, jonka jälkeen haetaan taimien mittauksessa tarvittava vapa polttoainekanisterin noudon yhteydessä. Tämän jälkeen palataan merkitylle koealalle ja tehdään sekä jäävän että poistetun puuston mittaukset.
- 2) Mitataan merkityt koealat samalla kertaa taimikonhoitotyön päätyttyä tai esim. päivittäin.

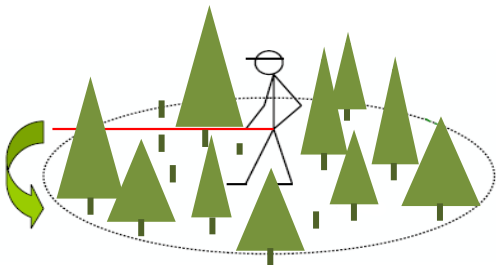
Koeala voidaan merkitä myös systemaattisesti esimerkiksi joka toisen sahatun tankillisen jälkeen. Tässä tapauksessa mittaajalla on edellisen menetelmän tapaan kaksi mahdollisuutta:

- 1) Koeala mitataan ennen sahaustyön jatkamista. Kävellään 15 askelta raivatun alueen reunasta kohtisuoraan kohti raivatun alueen keskustaa, merkitään koealan keskipiste ja suoritetaan mittaus.
- 2) Mitataan merkityt koealat samalla kertaa taimikonhoitotyön päätyttyä tai esim. päivittäin.

MITTAUS KOEALALLA

Kasvamaan jätetty puusto (koealasäde 4 m)

Merkitään lomakkeelle koealalla olevien kasvamaan jätettyjen kuusten, mäntyjen ja koivujen runkoluvut, lasketaan ne yhteen ja merkitään kohtaan "*Runkoluku yhteensä*" (kun luku kerrotaan 200:lla, saadaan hehtaariohtainen taimimäärä, jota voidaan verrata lomakkeen takakannessa olevaan tavoitetiheys-taulukkoon). Jokaiselta koealalta valitaan silmämääräisesti keskiverto puu, josta arvioidaan pituus 0,5 m ja rinnankorkeus-läpimitta 0,5 cm tarkkuudella (kohdat "*Puuston keskipituus (m)*" ja "*Puuston keskiläpimitta (cm)*").

Poistettu puusto (koealasäde 1,78 m)

Jokaiselta koealalta mitataan poistetun puuston määrä laskemalla taimikonhoidossa muodostuneiden kantojen määrä 1,78 m säteellä koealan keskipisteestä. Hehtaariohtainen kantoluku saadaan kertomalla tulos 1000:lla. Poistetun puuston keskiläpimitta on kolmen koealan keskipistettä lähimpänä olevan kannon läpimittojen keskiarvo.

Lopputulos

Kun mittausohjeen mukainen määrä koealoja on mitattu, lasketaan pystysarakkeiden lukemat yhteen, jaetaan mitattujen koealojen määrällä ja merkitään luku riville "*Keskiarvo*" (kun luku kerrotaan 200:lla, saadaan hehtaariohtainen runkoluku sarakkeeseen "*Hehtaarilla*", jota voidaan verrata lomakkeen takakannessa olevaan tavoitetiheystaulukkoon).